

Klimat- och näringslivsdepartementet
Enheten för cirkulär ekonomi, kemikalier och strålning
Herkulesgatan 17
111 21 Stockholm

Skickas in enbart per e-mail
kn.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: kn.cks.remissor@regeringskansliet.se

Stockholm 2024-03-28

El-Kretsens yttrande över remiss av Naturvårdsverkets skrivelse Ökad återvinning och återanvändning av elutrustning

El-Kretsen vill inledningsvis tacka för möjligheten att lämna synpunkter på Naturvårdsverkets skrivelse Ökad återvinning och återanvändning av elutrustning. El-Kretsen i Sverige AB bildades år 2001 i syfte att hjälpa producenter att uppfylla förordningen om producentansvar för elavfall. Detta genom att erbjuda ett rikstäckande insamlingssystem via ett avtalsreglerat samarbete med samtliga 290 kommuner i Sverige. Sedan 2009 erbjuder El-Kretsen även motsvarande tjänst för batteriproducenter. El-Kretsen ansvarar i dagsläget för 99,5 procent av insamlingen av konsumentelutrustning och 99,95 procent av bärbara batterier. Ungefär 2100 producenter är anslutna till EL-Kretsen. Av dessa omfattas cirka 2000 stycken av producentansvar för elutrustning och cirka 1300 för batterier.

Sammanfattning:

- El-Kretsen välkomnar Naturvårdsverkets skrivelse och är positiva till de ökade ambitionerna vad gäller att ta fram bättre statistik, i synnerhet vad gäller mängden begagnad elutrustning som lämnar landet.
- El-Kretsen anser att det, utöver utökade rapporteringskrav, finns andra utvecklingsbehov inom statistiken, både för att förklara insamlings- och materialåtervinningsnivåer.
- El-Kretsen anser att större hänsyn bör tas till den pågående ombearbetningen av andra kommande EU rättsakter, t ex EU:s WEEE-direktiv, innan nationella särkrav kommer plats.
- El-Kretsen instämmer med skrivelsens rekommendation att avvakta med kompletterande mål vad gäller insamlingen av elavfall.
- Vad gäller varukoder för de utvidgade rapporteringskraven anser El-Kretsen att de sex produktgrupper som finns idag även fortsatt ska gälla och att det är fördelaktigt att sträva efter en harmonisering av WEEE:s kategorier.
- El-Kretsen instämmer med skrivelsens bedömning att beräkningsmetod för antal produkter inte bör regleras i förordningen och att det är av yttersta vikt att statistiskt säkerställda schabloner fortsättningsvis kan användas.

- El-Kretsen menar att det krävs ett förtydligande kring hur eventuella krav skulle påverka insamlingsstrukturen samt framhåller behovet av att prioritera hantering som möjliggör resurseffektivitet.
- El-Kretsen anser att det borde vara frivilligt för exportörer av fungerande begagnad elutrustning att använda sig av en producentansvarsorganisation och inte obligatoriskt.
- El-Kretsen stödjer i huvudsak förslaget om rapporteringskrav för behandling av insamlad elektronikplast och instämmer med skrivelsens bedömning vad gäller användningen av schablonberäkningar.
- El-Kretsen instämmer med skrivelsen vad gäller behovet av förbättrad statistik för solceller. El-Kretsen anser dock att rapporteringen bör utformas så att statistiken inte blir missvisande.

Specifika kommentarer

Utvecklingsbehov i rapportering och statistik

El-Kretsen instämmer med skrivelsens övergripande slutsats att det krävs förbättrad statistik kring insamling och materialåtervinning av elutrustning i Sverige. El-Kretsen ser också att specificerad rapportering för vad som lämnar landet i form av begagnad utrustning skulle förbättra statistiken. El-Kretsen anser dock att utökade rapporteringskrav inte utgör det enda utvecklingsbehovet i statistiken. Viktiga faktorer som bidrar till förklaringen till varför det har skett en nedåtgående trend de senaste tio åren vad gäller insamling och materialåtervinning av elavfall i Sverige är frånvarande i Naturvårdsverkets skrivelse.

Insamlingsnivåer

För att skapa en bättre förståelse kring de svenska insamlingsnivåerna menar El-Kretsen att det hade varit bra om skrivelsen hade inkluderat jämförande statistik med andra, i synnerhet närliggande, länder. El-Kretsen anser dessutom att det finns ett antal faktorer som innebär att insamlingsnivån, som består av mängden elavfall som samlats in i relation till den mängd elutrustning som satts på marknaden, ger missvisande statistik. En sådan faktor är att elprodukter som sätts på marknaden blir fler till antalet men också lättare, något som framförallt beror på att plast har ersatt metaller i många produkter. Detta påverkar den procentuella insamlingsgraden räknat utifrån vikt.

Liksom skrivelsen belyser finns det även en internationell återbruksmarknad, vilket leder till att färre produkter kommer till El-Kretsens insamlingsssystem. Sedan några år tillbaka rapporterar El-Kretsen även, efter Naturvårdsverkets instruktioner, in total mängd elutrustning som tillhandahålls på marknaden, vilket också inkluderar ny elutrustning som sedan exporteras från Sverige. Detta innebär att insamlingsgraden blir sämre när fler aktörer exporterar nya produkter. Sammanslaget innebär dessa faktorer att det i praktiken skulle vara omöjligt för El-Kretsen att samla in 100 procent av det som har tillhandhållits på marknaden och att insamlingsnivåer, beräknat utefter vad som tillhandahålls respektive samlas in, inte längre mäter det som är avsett.

Ytterligare en aspekt av insamlingsnivåer som bör beaktas, och som framförs i avsnitt 9.1 i skrivelsen, handlar om att volymerna av elavfall som samlas in minskar när produkters livslängd förlängs. I skrivelsen uppges att det ur resurssynpunkt är önskvärt att produkters

livslängd förlängs men att det då, som konsekvens, påverkar möjligheterna till att uppnå insamlingsmålet för elavfall. Utan tillförlitlig statistik kring produkters livslängd blir analyser kring trender i insamlingsnivåerna och vad dessa innebär inkonsekventa.

Materialåtervinning

El-Kretsen anser även att den nedåtgående trenden som framförs i skrivelsen vad gäller andelen insamlat elavfall som förbereds för materialåtervinning liknande saknar underlag. Utöver det ändrade mätningssätt kring vad som klassas som materialåtervinning, vilket lyfts fram i skrivelsen och som påverkar kategori 2. Bildskärmar och 3. Lampor, finns det ytterligare faktorer som skapar missvisande statistik. För kategori 4. Stor elutrustning påverkar exempelvis en enskild produkt, tvättmaskiner, materialåtervinningsmålet. Detta beror på den betong och andra vikter utav sten som används för dessa produkter. Tidigare bestod dessa vikter av järn, vilket generade höga materialåtervinnings-siffror. Under 2023 var vår materialåtervinningsgrad för kategori 4 74%. Av de ton som kategori 4 består av, var 5000 ton betong. Hade dessa räknats bort hade vi för kategori 4 haft en materialåtervinningsgrad på 85 procent. Utan dessa betongvikter hade materialåtervinningsmålet för kategori 4 nåtts med stor marginal.

För att skapa bättre statistik kring insamling- och materialåtervinning krävs sammanfattningsvis inte enbart utökade rapporteringskrav. El-Kretsen menar att det är viktigt att skapa bättre förutsättningar för att statistiken ska kunna mäta det som är avsett att mätas. El-Kretsen efterfrågar därför statistik där hänsyn tas till betong eller dylikt material när återvinningsmålen sätts eller att det tas i beaktande.

Beaktande av kommande EU-lagstiftning

I skrivelsen uppges att det är nödvändigt att beakta kommande EU-bestämmelser som påverkar hur förändrade rapporteringskrav behöver utformas. Eftersom det är troligt att omarbetningen av WEEE-direktivet, som pågår under år 2024, kommer medföra förändringar som påverkar producentansvarsorganisationer anser El-Kretsen att det finns starka skäl till att avvakta med nya utvidgade nationella krav som kan gå stick i stäv med kommande EU-lagstiftning. All lagstiftning innebär ökade administrativ börda och kostnader för producentansvarsorganisationer. Som El-Kretsen har påpekat finns det även alternativa åtgärder som kan införas för att förbättra statistiken i avvaktan på kommande EU-reglering.

Utvecklad rapportering är en förutsättning för nya mål

El-Kretsen instämmer med skrivelsens rekommendation att avvakta med kompletterande mål vad gäller insamlingen av elavfall. El-Kretsen menar därutöver att de problematiska faktorer som påverkar statistiken tydliggör dels varför flera av de befintliga målen inte uppnås, dels varför det kan vara kontraproduktivt att införa framtida kompletterande mål så länge det finns en risk för motsättningar mellan olika mål.

Förslag om utökad rapportering för vissa produktgrupper

Kategorier

El-Kretsen anser att kategorierna för utökad rapportering så långt som möjligt bör harmoniseras med WEEE-kategorierna. De kategorier som omfattas i WEEE-direktivet är också de som omfattas i den nuvarande nationella förordningen. Att införa nya produktgrupper, genom de KN-nummer som föreslås i skrivelsen, kräver ytterligare resurser och tillför inte något värde. El-Kretsen föreslår därför även att kategorierna *Bärbara datorer* och *Surfplattor* bör hållas i separata produktgrupper, eftersom dessa tillhör olika WEEE-kategorier. Däremot bör kategorierna *Datorskärmar* och *TV-apparater* utgöra del av samma produktgrupp eftersom det blir allt mindre relevant att särskilja dessa. El-Kretsen menar att ett bibehållande av de produktkategorier som föreskrivs i WEEE-direktivet inte bara främjar harmonisering på EU-nivå utan även utgör ett sätt att inte föregå eventuella ombearbetningar av direktivet.

Rapporteringskrav kring antal produkter

El-Kretsen instämmer med skrivelsens bedömning att den närmare metoden för beräkning av antal, vad gäller om den ska vara manuell eller statistik, inte bör regleras av förordningen. All statistik beräknas i dagsläget genom statistiskt säkerställda schabloner. Schabloner används för att beräkna vad olika storlekar av kärl innehåller i form av värdematerial, miljöskadliga ämnen, produktgrupper och liknande. Detta gäller även för kontinuerliga och tidsavgränsade analyser kring antal och vikt av exempelvis insamlad elutrustning utifrån produkt, produktgrupp, varumärke, ålder, slitage och funktionalitet. Det är därför av central betydelse att branschen även fortsättningsvis tillåts att skapa underlag och statistik utifrån dessa statistiskt säkerställda schablonberäkningar. Att inte tillåta schabloner riskerar dessutom att skapa en orimlig kostnad för återbrukad elutrustning, något som skulle få stora konsekvenser för möjligheten till ökad återanvändning. El-Kretsen motsätter sig därför Naturvårdsverkets förslag att på sikt bör manuell beräkningen införas.

Insamlingsstruktur för rapportering kring antal produkter

I skrivelsen framgår att rapportering av insamlade produkter i antal kan påverka hanteringen och insamlingsstrukturen vid producentansvarsorganisationernas mottagningsplatser samt ställa högre krav på noggrann och varsam hantering av insamlad elutrustning. Vidare menar skrivelsen att detta skulle möjliggöra och underlätta en ökad återanvändning och återvinning, i linje med intentionerna i de ändrade bestämmelserna i producentansvaret för elutrustning.

El-Kretsen menar att det krävs ett förtydligande kring vad som avses med eventuella krav på insamlingsstrukturen och hanteringen av insamlad elutrustning. El-Kretsen anser även att ett ensidigt fokus på återanvändning kan vara kontraproduktivt ur miljösynpunkt då det för många produktkategorier i dagsläget saknas en efterfrågan på återbrukade produkter samt att vissa produkter inte lämpar sig för återbruk. Detta kan exempelvis handla om produkter som på grund av sina egenskaper eller energiförbrukning är mer lämpliga att materialåtervinna ur ett resursperspektiv. El-Kretsen anser också att det är viktigt att producentansvarsorganisationer ges utrymme att hantera insamlad elutrustning på det sätt som skapar mest nytta ur ett resursperspektiv.

Import och export av begagnad elutrustning

El-Kretsen är positiva till skrivelsens förslag kring ett rapporteringskrav för producenter att specificera om elutrustning som tillhandahålls på den svenska marknaden är begagnad eller ny samt ett rapporteringskrav för exportörer av begagnad elutrustning. Det sistnämnda är något som El-Kretsen tidigare har efterfrågat och som innebär möjligheter till förbättrad statistik kring insamlingsnivåer.

El-Kretsen menar dock, vilket har framförts även tidigare, att det är av yttersta vikt att göra det frivilligt för exportörer av begagnad elutrustning att använda sig av en producentansvarsorganisation. Att införa obligatorisk anslutning till en producentansvarsorganisation innebär att dessa kan tvingas gå i god för illegal eller oseriös verksamhet. El-Kretsen anser ytterligare att det inte är rimligt att producentansvarsorganisationerna ska ha ansvaret för att kontrollera korrektheten i de berörda exportörernas rapportering. Det är viktigt att det är tydligt att tillsynsansvaret för ett nytt rapporteringskrav ligger hos Naturvårdsverket.

Skrivelsens uppskattning att exportörer av begagnad utrustning uppgår till 10–20 aktörer menar El-Kretsen dessutom är lågt uppskattat då det antagligen finns ett flertal mindre exportörer. Det finns idag frivilliga system för professionell utrustning, vilket skulle kunna tillämpas även för dessa aktörer. El-Kretsen föreslår därför att förslaget ska ändras från att innefatta att yrkesmässiga verksamheter som exporterar begagnad elutrustning ska anlita en producentansvarsorganisation till att de *kan* anlita en producentansvarsorganisation.

Förslag om rapportering och mål för elektronikplast

Krav på rapportering om insamlad elektronikplast

El-Kretsen är överlag positiva till ett rapporteringskrav för elektronikplast i syfte att förbättra kunskapen kring hur den insamlade elektronikplasten hanteras i Sverige. El-Kretsen instämmer med skrivelsens bedömning att möjligheterna till mer specifik rapportering kring materialinnehåll kan komma att förändras med kommande EU-lagstiftning, exempelvis genom de föreslagna digitala produktpassen. I dagsläget vill El-Kretsen dock, återigen, betona vikten av att kunna använda schablonberäkningsmetoder för att kunna uppfylla detta rapporteringskrav.

El-Kretsen menar att rapporteringskrav för hur mycket elektronikplast som har materialåtervunnits, återvunnits på annat sätt eller bortskaffats utgör tillämpliga krav. Att rapportera hur mycket elektronikplast som har förberetts för återanvändning anser El-Kretsen däremot inte vara ändamålsenligt. Detta eftersom det skulle krävas en demontering eller fragmentering av produkten för att kunna specificera plastinnehållet. El-Kretsen instämmer även i Recipos bedömning som framförs i skrivelsen vad gäller svårigheten att förlita sig på schabloner för återbrukade produkter.

Framtida mål om ökad materialåtervinning och förberedelse för återanvändning av elektronikplast

El-Kretsen instämmer i skrivelsens bedömning att insamlings- och materialåtervinningsmål för insamlad elektronikplast förutsätter ökad kunskap. I dagsläget anser El-Kretsen även att det saknas information kring hur mål ska kvantifieras och vad de ska baseras på. Det finns även en risk att införandet av mål inte leder till någon miljönytta.

El-Kretsen vill även uppmärksamma att den övriga plasten som samlas in men som inte materialåtervinns, inte behöver innebära att det är möjligt att kunna materialåtervinnas. Det finns en viss otydlighet i Naturvårdverkets argumentation som behöver klargöras.

Förslag om anmälan och rapportering av solcellspaneler

El-Kretsen ställer sig positiva till ett rapporteringskrav för solcellspaneler i syfte att förbättra statistiken. El-Kretsen anser dock att det finns skäl att begränsa rapporteringskravet för att statistiken inte ska bli missvisande. Eftersom solceller har en lång livslängd, flerfaldigt fler år än de tre år som används för att beräkna insamlingsnivåer, utgör de ytterligare en produkt som kommer snedvrider statistiken. Solcellspaneler omfattas av samma kategori som tvättmaskiner och spisar vilket innebär att insamlingsnivåer för denna produktkategori skulle bli missvisande. El-Kretsen anser därför att det finns skäl att exkludera de produkter som har en betydande livslängd, förekommer i stora kvantiteter och som även på grund av sin vikt får stor påverkan på statistiken. El-Kretsen anser även att det krävs ett förtydligande kring vilka solceller som kategoriseras som konsumentprodukt då detta i dagsläget är otydligt.

Med vänliga hälsningar,

Fredrik Benson, Vd

El-Kretsen